

EN PASQUAL ÉS UN NOI ORIGINAL... COM CAL?

Oriol Puig Taulé

Hamlet, de William Shakespeare. Versió adaptada: Lluís Pasqual. Escenografia: Paco Azorín. Vestuari: Isidre Prunés i César Olivar. Il·luminació: Wolfgang Von Zoubeck. Música original: Josep Maria Arrizabalaga. Intèrprets: Eduard Fernández, Marisa Paredes, Helio Pedregal, Aitor Mazo, Jesús Castejón, Rebeca Valls, Iván Hermes, David Pinilla, Javier Ruiz de Alegría, Alberto Berzal, Lander Iglesias, Joseba Apaolaza, Antonio Rupérez, Alberto Iglesias, Pablo Viar, Luis Rallo, Jorge Santos, Anna Lizaran, Francesc Orella, Itxaso Corral. Ajudant de direcció: Maribel Belastegi. Ajudant d'escenografia: Jordi Soler. Maquillatge: Alicia Suárez. Perruqueria: Zas Unión Peluqueros. Mestre d'esgrima: José Ignacio Anguísola.

La tempestat, de William Shakespeare. Direcció: Lluís Pasqual. Traducció: Patricia Zángaro. Escenografia: Paco Azorín. Vestuari: Isidre Prunés i César Olivar. Il·luminació: Wolfgang Von Zoubeck. Música original: Josep Maria Arrizabalaga. Una producció del Teatro Arriaga Antzoki en coproducció amb el Teatro Español de Madrid, la Fundació Teatre Lliure-Teatre Públic de Barcelona i el Festival de Barcelona Grec. Teatre Lliure, Sala Fabià Puigserver, 4 i 9 de juliol de 2006.

L'edició d'enguany del Festival Grec de Barcelona no ha estat especialment remarcable i ariscada, si tenim en compte que un dels «espectacles estrella» del festival ha estat el programa doble de *Hamlet* i *La tempestat* de Shakespeare, dirigits per Lluís Pasqual, que retornava al Lliure com el fill pròdig que sembla que vulgui ser, però amb més «bombo i platerets».

Una única companyia d'actors i el mateix equip tècnic per als dos muntatges dirigits per Pasqual, per abordar dos dels textos claus del dramaturg anglès, aquell que millor ens recorda «de quina matèria estem fets els éssers humans», segons paraules del mateix Pasqual. Dues obres que es poden veure independentment o en un programa doble, i que tenen l'encert de convertir els actors protagonistes d'una d'elles (per exemple Eduard Fernández fent de Hamlet) en secundaris a l'altra (el mateix Fernández fent de capità a *La tempestat*, amb quatre monosíl·labs com a únic text). Pasqual, al programa de mà, afirma que «aquestes dues grans fites del teatre universal se'ns presenten ara com dues metàfores complementàries sobre l'abast de la violència armada, que tendim a agrupar sota el paraigua múltiple i ambigu de la paraula *terrorisme*». Fer aparèixer un soldat amb passamuntanyes perquè ens recordi els terroristes d'ETA ja és suficient? Fer aparèixer al fantasma del pare de Hamlet vestit de militar ja és suficient? Aquesta és tota la reflexió i tota la «metàfora» que li suggereixen les dues obres? La creació d'aquesta mena de «companyia per a dos espectacles» al Teatro Arriaga de Bilbao busca ser, segons el mateix

Pasqual, «una mena de gran laboratori que ens permeti reflexionar, ajudats i impulsats per la poesia de Shakespeare, sobre aquesta terrible, immensa i complexa realitat». Per aquest motiu Pasqual repeteix el repartiment en les dues obres i reivindica el fet de «disposar de l'espai, el temps i les condicions per tal de trobar les nostres propostes formals, tenint en compte que —hi insisteixo— això comporta una recerca de llenguatge sobretot pel que fa a la relació amb l'espectador per fer possible explicar una realitat difícil d'analitzar, ja que hi vivim immersos». Amb quatre ratlles i com qui no vol la cosa, Pasqual deixa anar paraules com *laboratori* i *recerca de llenguatge*, i es queda tan ample. Gairebé sembla que faci teatre experimental, però no, aquest no és el seu cas. Ens trobem davant de teatre comercial, popular i pagat amb diners públics, que escenifica per enèsima vegada un text de Shakespeare perquè ens preguntem, en sortir de l'espectacle: «Calia?» El dia que Shakespeare desaparegui de les programacions dels nostres teatres, públics i privats, potser voldrà dir que el món s'ha acabat, però fins que arribi aquell moment sembla que estem destinats a suportar estoicament una adaptació rere una altra, una «actualització» rere una altra, sense que hi puguem dir gaires coses.

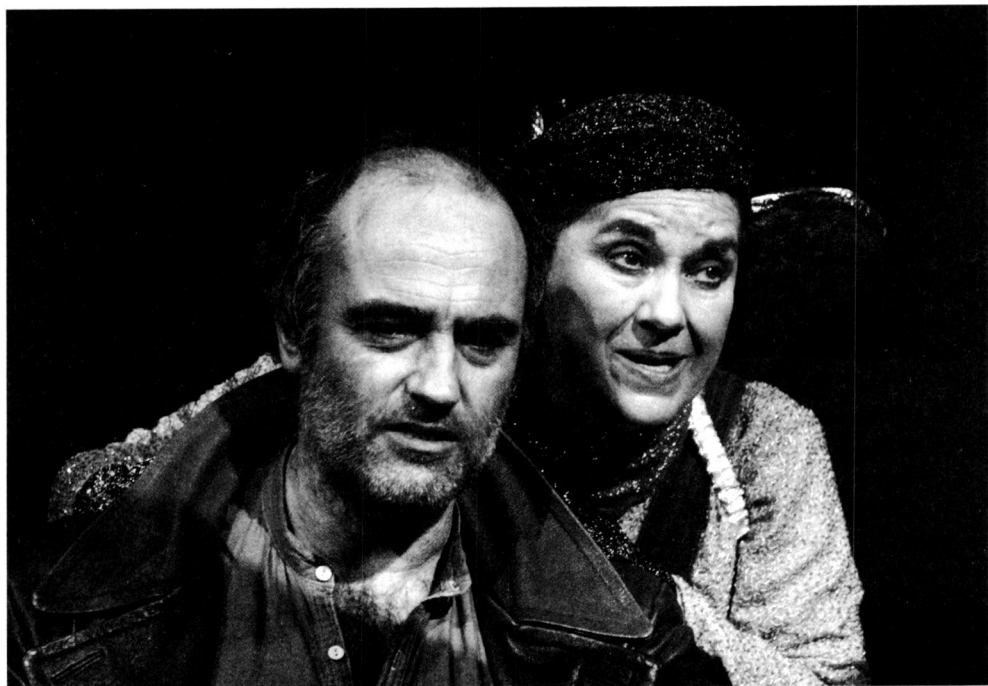
Però anem per parts. *Hamlet* és la tragèdia de l'home modern, el personatge que es debat constantment entre pensament i acció, i que amb les seves reflexions acaba per destruir tot el que hi ha al seu voltant. Pasqual agafa l'obra i ens la presenta lleugerament abreujada i sense entreacte (un gran encert), però convertint els drames i les passions internes de l'obra en quelcom superflu i gratuït, per tant, absolutament innecessari. Jugant a ser modern sense acabar de ser-ho, Pasqual combina la solemnitat i el hieratisme de les representacions de Shakespeare «de tota la vida» amb certs apunts pretesament originals, que es perden per la seva incoherència i facilitat.

Eduard Fernández, d'alguna manera «l'actor reclam» del muntatge, combina una organicitat que pot arribar a l'exasperació amb una veu engolada i mig to més aguda de la seva habitual (suposem, i ho esperem, que per exigències del director), i si bé es mou amb seguretat per l'escenari i la seva mirada mostra amb facilitat la ràbia continguda o la desesperació més cruel, la direcció de Pasqual li confereix un to de pallaso que es fa el boig o d'un boig que es fa el pallaso, que sembla més una tàctica per fer el personatge simpàtic al públic que una altra cosa, quan el que fa és convertir Hamlet en una mena de titella que deixa anar les seves frases (i quines frases deixa anar Hamlet...) com si digués «baixo un moment a comprar el pa». Marisa Paredes, «l'estrella invitada» de l'espectacle, interpreta Gertrudis, la mare, l'amant i la reina incestuosa, i com a tal passeja tota la seva elegància per l'escenari (amb diversos modelets diferents, a diferència de la resta del repartiment) i utilitza uns tons de veu que sovint recorden més al teatre *amateur* que a una veritable gran dama del cinema com és ella. El nivell interpretatiu és més o menys homogeni, per bé que no espectacular; i si bé a *Hamlet* no grinyola gaire la «basquització» del personatge de l'enterramorts (amb txapela inclosa), a *La tempestat* hi ha moments que un no sap si es troba al teatre o veient un programa de varietats de TVE, amb qualsevol dels seus duets còmics casposos i d'humor més que mastegat.

La tempestat, presidida per un gran teló brillant de lluentons que primer sorprèn per la seva bellesa i simplicitat però acaba fatigant per innecessari, és com un pas més enllà de tots els defectes que podem trobar a *Hamlet*: una adaptació del text una mica barroera, una recerca de l'humor fàcil (vegeu el Calibán amb un accent cubà de les pel·lícules doblades dels anys cinquanta), i una posada en escena que no acaba beneficiant el text en absolut, ja que una persona que no

conegui prèviament l'obra (com era el cas de la meua universitària i culta acompanyant) surt de l'espectacle sense haver entès gaire bé què hi passava. Sí, s'ha de reconèixer que el públic riu (ajudat per l'humor escatològic), s'hi canten cançonetes (desafinades en extrem) i es passa una estona entretinguda, però què passa a *La tempestad*? Entremig d'aquest desgavell, un Francesc Orella digne, imponent i amb una gran presència escènica es passeja per l'escenari com perdut en un lloc que no li pertoca, com si s'hagués equivocat de muntatge.

Pasqual té la intenció (del tot respectable, no cal dubtar-ho) d'acostar Shakespeare al gran públic, de fer «popular» un llenguatge que per a l'espectador actual resulta clarament difícil d'entendre, i per aquest motiu ell mateix signa l'adaptació dels dos textos. El seu coneixement de l'obra de Shakespeare li permet crear un llenguatge ric i fluid en moltes ocasions, i francament vulgar i sense gràcia en d'altres. Sempre dins d'aquesta voluntat d'apropament al déu indiscutible de la dramaturgia occidental (perquè nosaltres així l'hem erigit), Pasqual opta per l'humor a l'hora de tractar les obres triades. A *Hamlet* encara amb una certa mesura, però a *La tempestad* amb un desvergonyiment absolut, en el sentit que ni tan sols crea una bona comèdia. Començant per Anna Lizaran parlant com un *payaso de la tele* i seguint pel trio Calibán-Trínculo-Esteban que ens fa tenir la sensació que ens trobem en un teatre de revista del Madrid dels anys seixanta (com

La tempestad, de William Shakespeare. Teatre Lliure, Sala Fabià Puigserver.
(Ros Ribas)

a mínim), el públic riu, això és veritat, però què en queda de l'obra? L'espectador que no coneix prèviament el text de Shakespeare (la majoria) té suficient informació per aprendre alguna cosa i elaborar una opinió pròpia, o només se li donen acudits fàcils i humor de traç gruixut perquè passi una bona estona, faci gana abans de sortir a sopar i, sobretot, vegi, compari i critiqui els assistents a l'espectacle, entre els quals es troba la flor i nata de la petita burgesia d'aquesta tan provinciana ciutat nostra?